

ANALYTICKÉ INFORMACE

Zdravotnictví v Jihomoravském kraji v letech 2000 až 2005

- pokles počtu obyvatel připadajících na jednoho lékaře
- zkrácení průměrné délky ošetrovací doby v nemocnicích
- zvýšení využití kapacit lůžkového fondu v nemocnicích
- rozšíření sítě zařízení lékárenské péče

V Jihomoravském kraji žilo ke konci sledovaného období 1 130,4 tisíc obyvatel, z toho bylo 51,4 % žen. Věková struktura obyvatelstva je tvořena ze 14,4 % osobami ve věku 0 až 14 let, ze 70,8 % osobami ve věku 15 až 64 let a zbývající část (14,8 %) připadá na osoby ve věku 65 a více let. Od roku 2000 se měnila věková struktura obyvatel – podíl tzv. dětské složky se snížil o 1,6 procentního bodu, naopak vzrostl podíl obyvatel v produktivním věku o 1,1 bodu a také se zvýšil podíl obyvatel ve věku 65 a více let o 0,5 bodu. V souladu s tím se zvýšil i průměrný věk obyvatel z 39,0 let na 40,3 let a také střední délka života. U mužů se zvýšila naděje dožití při narození ze 72,04 let na 73,02 let, u žen ze 78,67 let na 79,72 let.

I když se od roku 2000 postupně zvyšuje porodnost v kraji (vlivem nástupu do plodného věku posledních silných ročníků děvčat z konce sedmdesátých let), do roku 2005 stále počet zemřelých v kraji převyšuje počet narozených. Celkový přírůstek obyvatel kraje v posledních letech tedy ovlivňuje především migrace – počet přistěhovalých do kraje je vyšší než počet vystěhovalých.

V průběhu sledovaných let se v kraji živě narodilo 61,4 tisíc dětí, naopak zemřelo 71,8 tisíc osob. Průměrná hrubá roční míra porodnosti ve sledovaných letech tak činila 9,0 živě narozených na 1 000 obyvatel středního stavu, průměrná hrubá roční míra úmrtnosti byla 10,6 osob na 1 000 obyvatel. Ve struktuře podle příčin smrti je patrný mírný pokles úmrtí na nemoci oběhové soustavy, opak je evidován u úmrtí na nemoci dýchací soustavy. Nejčtenějším důvodem úmrtí jsou dlouhodobě úmrtí na nemoci oběhové soustavy (v roce 2005 to bylo 53 % všech úmrtí) a dále pak na novotvary (čtvrtina všech úmrtí). Kojenecká úmrtnost, tj. počet zemřelých kojenců na 1 000 živě narozených v roce 2005 činila 3,0. Novorozenecká úmrtnost, tj. počet zemřelých novorozenců (ve věku do 28 dnů) na 1 000 živě narozených dosahovala 2,2.

Všechny výše uvedené faktory přímo či nepřímo působí na celou sféru zdravotnictví – ovlivňují počty lékařů a odborného zdravotnického personálu, kapacity zdravotnické sítě, ovlivňují rozsah poskytovaných zdravotnických služeb a všech ostatních služeb souvisejících se zdravím obyvatel. V následující tabulce je uveden přehled hlavních vybraných ukazatelů z oblasti zdravotnictví Jihomoravského kraje (údaje za roky 2000 až 2005 jsou uváděny v územní struktuře daných let bez promítnutí změny hranic kraje k 1. 1. 2005).

Tab. 1 Vybrané ukazatele o zdravotnictví v Jihomoravském kraji

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Lékaři celkem (přepočtený počet)	4 642	4 719	4 714	4 730	4 785	4 884
z toho lékaři v nestátních zařízeních	2 625	2 598	2 591	3 276	3 315	3 366
Lékaři na 1 000 obyvatel	4,1	4,2	4,2	4,2	4,3	4,3
Obyvatelé na 1 lékaře	245	239	238	237	235	231
Zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí (přepočtený počet)	12 663	12 893	12 954	12 845	12 201	12 307
Nemocnice	25	24	23	23	23	23
počet lůžek	8 240	8 226	8 243	8 227	8 028	8 096
Hospitalizovaní v nemocnicích	250 703	251 554	260 994	268 660	270 928	272 522
Počet realizovaných hospitalizací v nemocnicích na 10 000 obyvatel	2 206	2 232	2 325	2 395	2 414	2 411
Ošetrovací dny v nemocnicích	2 286 187	2 282 757	2 352 828	2 389 101	2 374 528	2 378 628
Průměrná délka ošetrovací doby v nemocnicích	9,1	9,1	9,0	8,9	8,8	8,7
Využití lůžkového fondu v nemocnicích v dnech	277,4	277,5	285,4	289,8	295,5	294,4
Odborné léčebné ústavy vč. detašovaných pracovišť	9	8	9	9	11	10
počet lůžek	1 432	1 432	1 439	1 449	1 465	1 411
z toho léčebny pro dlouhodobě nemocné	3	3	3	3	3	2
Samostatné ordinace lékařů:						
praktických pro dospělé	524	527	525	526	525	534
praktických pro děti a dorost	229	231	234	232	228	230
stomatologů	610	606	606	602	605	611
gynekologů	113	119	120	121	120	120
specialistů	555	590	609	639	662	675
Ostatní samostatná zdravotnická zařízení	354	360	366	384	390	382
Zařízení lékárenské péče	195	199	204	214	251	269

ANALYTICKÉ INFORMACE

V jihomoravských zdravotnických zařízeních v roce 2005 pracovalo v přepočteném počtu na celý úvazek 4 884 lékařů, z toho téměř 69 % v nestátních zařízeních. V průběhu sledovaného období vzrostl počet lékařů celkem o 5,2 %, počet lékařů v nestátních zařízeních o více jak 28 %. V roce 2005 připadli 4,3 lékaři na 1 000 obyvatel, což je proti roku 2000 o 0,2 více. V meziokresním porovnání se výše tohoto ukazatele pohybuje od 1,8 v okrese Brno-venkov do 7,8 v městě Brně. Tato skutečnost je dána koncentrací zařízení poskytujících zdravotní péči do krajského města, kde jsou využívána také obyvatelstvem ze spádových obcí a současně určitá specializovaná oddělení slouží potřebám celého kraje, případně i klientům z jiných krajů. Na jednoho lékaře připadlo v posledním roce sledovaného období 231 Jihomoravanů, což je o 20 méně proti celorepublikovému průměru. Přepočtený počet zdravotnických pracovníků nelékařů s odbornou způsobilostí dosáhl 12 307 s poklesem proti roku 2000 o 356, tj. o 2,8 %.

Sít zařízení ústavní péče tvoří nemocnice a odborné léčebné ústavy. V Jihomoravském kraji působilo 23 nemocnic. Lůžková kapacita nemocnic se v posledním období mírně snížila a v roce 2005 činila 8 096 lůžek, z toho bylo 1 307 lůžek v interních odděleních, 1 120 lůžek na chirurgii, 632 lůžek na gynekologii, dětská oddělení v nemocnicích disponovala 455 lůžky. Počet lůžek v nemocnicích v přepočtu na 1 000 obyvatel tak dosáhl 7,2, což je o 0,8 lůžka více proti průměru v České republice. Péči o pacienty v nemocnicích včetně ambulantní péče zajišťovalo 2 237 lékařů, z toho na lůžkové části působilo 1 213 lékařů. Počet hospitalizovaných v nemocnicích se v průběhu sledovaného období postupně zvyšoval a v roce 2005 již dosáhl 272,5 tisíc s nárůstem proti roku 2000 o 8,7 %. Na 10 000 obyvatel připadalo 2 411 realizovaných hospitalizací. Průměrná délka ošetrovací doby se v období hodnocených let průběžně zkracovala, a to z 9,1 v roce 2000 na 8,7 dní v roce 2005. Tento trend je patrný i u celorepublikových hodnot, které jsou však proti údajům Jihomoravského kraje nižší – v posledním roce sledovaného období až o 0,7 dne. V mezikrajském porovnání byla nejkratší průměrná doba hospitalizace pacienta vykázána v nemocnicích Zlínského kraje, a to 6,9 dní. Nejdéle pobývají pacienti v jihomoravských nemocnicích, kde každé lůžko bylo v roce 2005 v průměru využíváno 294,4 dní s nárůstem proti roku 2000 o 17 dní. V okresním porovnání se využití lůžkového fondu pohybuje od 277,8 dní v okrese Hodonín do 336,4 dní v okrese Brno-venkov, v mezikrajském srovnání nejnižší hodnotu 253,8 vykazuje kraj Zlínský, opakem je Jihomoravský kraj, republikový průměr je 272,3 dní.

V roce 2005 činila lůžková kapacita deseti jihomoravských odborných léčebných ústavů, z nichž jsou dvě léčebny pro dlouhodobě nemocné, 1 411 lůžek. O péči pacientů se staralo 65 lékařů.

Tab. 2 Vybrané ukazatele o zdravotnictví v České republice podle krajů a okresů Jihomoravského kraje v roce 2005

	Počet lékařů připadajících na 1 000 obyvatel	Počet obyvatel připadajících na 1 lékaře	Lůžka v nemocnicích připadající na 1 000 obyvatel	Průměrná délka ošetrovací doby v nemocnicích ve dnech	Využití lůžkového fondu v nemocnicích ve dnech	Realizované hospitalizace v nemocnicích připadající na 10 000 obyvatel
Česká republika	4,0	251	6,4	8,0	272,3	2 172
Hl. m. Praha	6,9	146	8,8	8,3	275,3	2 914
Středočeský	3,0	336	4,9	7,7	267,5	1 718
Jihočeský	3,5	283	6,0	7,8	265,6	2 057
Plzeňský	4,3	233	6,5	8,3	260,0	2 050
Karlovarský	3,6	275	5,6	7,9	264,9	1 901
Ústecký	3,3	302	6,7	7,9	268,5	2 262
Liberecký	3,4	294	6,2	8,0	277,7	2 170
Královéhradecký	4,0	251	6,8	8,3	259,7	2 130
Pardubický	3,3	299	5,4	8,1	265,9	1 763
Vysočina	3,3	303	5,6	7,5	280,0	2 110
Jihomoravský kraj	4,3	231	7,2	8,7	294,4	2 411
Blansko	3,1	328	4,7	9,2	300,1	1 520
Brno-město	7,8	128	12,2	8,3	284,1	4 150
Brno-venkov	1,8	554	2,0	9,9	336,4	631
Břeclav	2,9	349	6,5	10,7	327,9	1 993
Hodonín	2,8	354	5,0	7,2	277,8	1 945
Vyškov	2,9	342	5,7	10,4	320,0	1 752
Znojmo	2,8	353	6,1	9,3	298,3	1 967
Olomoucký	4,0	249	5,7	7,2	263,2	2 077
Zlínský	3,3	303	5,6	6,9	253,8	2 063
Moravskoslezský	3,6	279	6,0	7,9	278,0	2 106

ANALYTICKÉ INFORMACE

V lůžkových zdravotnických zařízeních pracovalo k 31. 12. 2005 celkem 5 166 zdravotnických pracovníků nelékařů s odbornou způsobilostí, z toho téměř 95 % se staralo o pacienty v lůžkových odděleních, kde na jednoho pracovníka připadlo 1,9 lůžka, což je o téměř 0,4 lůžka méně v porovnání s republikovým průměrem.

Počet lůžek připadajících v roce 2005 na 1 lékaře se v mezikrajském porovnání pohybuje od 6,9 v Hlavním městě Praze do 11,5 v okrese Zlín, v kraji Jihomoravském dosáhl tento ukazatel hodnoty 7,4.

Síť samostatných ordinací lékařů zůstává ve sledovaném období stabilní s výjimkou samostatných ordinací lékařů specialistů, jejichž počet se pravidelně meziročně zvyšoval. Změny v průběhu hodnocených let jsou více patrné z údajů, které vycházejí z pohledu počtu obyvatel připadajících na jednoho lékaře v přepočteném počtu podle specializace.

Tab. 3 Síť samostatných ordinací lékařů a zařízení lékárenské péče v okresech Jihomoravského kraje v roce 2005

	Samostatné ordinace lékařů					Zařízení lékárenské péče
	praktických pro dospělé	praktických pro děti a dorost	stomatologů	gynekologů	specialistů	
Jihomoravský kraj	534	230	611	120	675	269
Blansko	54	23	49	11	45	24
Brno-město	199	77	273	53	366	122
Brno-venkov	71	35	69	15	62	27
Břeclav	53	26	52	12	56	25
Hodonín	70	32	74	16	69	40
Vyškov	37	17	40	6	40	14
Znojmo	50	20	54	7	37	17

Počet osob ve věku od 0 do 19 let připadajících na jednoho lékaře pro děti a dorost klesl z 1 139 v roce 2000 na 1 028 v roce 2005. Důvodem je snížení počtu dětí a mladistvých ve sledovaném období, které je zapříčiněno propadem porodnosti v devadesátých letech, a současně zachováním počtu lékařů. Tento trend je patrný také u lékařů v oblasti gynekologie. Na jednoho ženského lékaře připadlo ke konci sledovaného období 4 828 žen a to je o 789 méně proti počátku sledovaného období. Na jeden úvazek praktického lékaře pro dospělé v roce 2005 připadlo v průměru 1 799 osob starších čtrnácti let a na jednoho zubního lékaře 1 756 osob; tyto hodnoty ukazatelů zaznamenaly ve sledovaném období rozdíly jen velmi malého rozsahu. Na lékaře specialistu v roce 2005 připadlo 1 713 osob, což je o 287 méně proti roku 2000.

Tab. 4 Vývoj počtu osob připadajících na lékaře podle specializace v Jihomoravském kraji

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Osoby starší 14-ti let připadající na 1 praktického lékaře	1 805	1 801	1 798	1 802	1 811	1 799	99,7
Osoby ve věku 0 až 19 let připadající na 1 lékaře pro děti a dorost	1 139	1 098	1 068	1 047	1 038	1 028	90,3
Osoby připadající na 1 stomatologa	1 758	1 759	1 773	1 772	1 770	1 756	99,9
Ženy připadající na 1 gynekologa	5 617	5 238	5 148	5 052	4 866	4 828	86,0
Osoby připadající na 1 lékaře specialistu	2 000	1 839	1 789	1 760	1 710	1 713	85,7

Obyvatelé kraje měli koncem roku 2005 k dispozici celkem 269 lékáren včetně výdejen léčiv, zdravotnických prostředků a léčivých rostlin. V průběhu hodnocených let došlo ke značnému rozšíření sítě zařízení lékárenské péče, a to až o 38 %. Největší nárůst je evidován v městě Brně, kde ke konci roku 2005 nabízelo své služby 122 zařízení. Na jednu lékárnou včetně výdejen připadá průměrně 4 202 obyvatel, což je pouze 72 % skutečnosti z roku 2000; v meziokresním porovnání se výše údaje tohoto ukazatele pohybuje od 3 007 v okrese Brno-město do 6 722 v okrese Znojmo.